

До спеціалізованої вченої ради ДФ 35.052.003
Національного університету «Львівська політехніка»
79013, м. Львів, вул. С. Бандери, 12

ВІДГУК

опонента доктора юридичних наук, професора Чернявського Сергія Сергійовича на дисертацію Рудницького Івана Львовича «Особливості виявлення та розслідування контрабанди наркотичних засобів, що вчиняються організованими злочинними групами», подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми. Задекларована в темі наукової праці проблематика спонукала автора звернутися до різних галузей права та різних галузей знань. Питання всебічно проаналізовано на багатогранній основі, адже дотичними виступають регулятивні чинники, які є «на зламі», межують із суспільними відносинами, що регулюються кримінальним процесуальним, доказовим правом, очевидно, розшуковим, кримінальним правом.

Так, у стратегічному розвитку держави Україна закладено пріоритетним вектор здоров'я населення, економічної безпеки, зокрема, через призму ефективної боротьби з організованими злочинними групами, розповсюдженням, контрабандою наркотичних засобів, психотропних речовин.

У контексті зазначеного вважаємо надзвичайно слушним звернення автора саме до питань вироблення сучасних векторів у виявленні та розслідуванні контрабанди наркотичних засобів, що вчиняють організовані злочинні групи, зокрема, осередком використання правопорушниками новітніх комунікаційних технологій, виведення нових «схем», завдяки залученню висококласних фахівців. Відкриваються «нові обрії» для вмілого маскуванню, прогнозованого деформування «злочинного продукту» для переміщення через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю, так само й приховування слідів, наслідків, спотворення, знищення доказів такої протиправної діяльності тощо.

Прослідковується незначна кількість фундаментальних наукових доробок щодо організаційно-тактичних засад розслідування контрабанди наркотичних засобів, що вчиняють організовані злочинні групи, які мають ґрунтуватися на чинному кримінальному процесуальному законодавстві про оперативно-розшукову діяльність та сучасних наукових технічно-інноваційних досягнень.

Варто констатувати, що в період подальшого реформування кримінального процесуального законодавства алгоритм виявлення та розслідування таких кримінальних правопорушень, організаційно-тактичне забезпечення розслідування та залучення оперативних підрозділів до проведення слідчих (розшукових) дій, спеціалістів, експертів, зазнали кардинальних, але не у всіх випадках позитивно-результативних, змін.

Таким чином, коректно підтримати прагнення Рудницького І. Л. стосовно подальших наукових пошуків і розробок у цій ніші.

Відповідність дисертаційної роботи сучасним вимогам науки і практики. Дисертацію виконано з урахуванням положень Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», Стратегії державної політики щодо наркотиків на період до 2020 року, Концепції державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю, Пріоритетних напрямів розвитку правової науки на 2016 – 2020 роки, Плану заходів МВС України, спрямованих на реалізацію норм Кримінального процесуального кодексу України; у межах науково-дослідної роботи Національного Університету «Львівська політехніка» й Інституту права, психології та інноваційної освіти зокрема.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність. Автор правильно визначив мету та завдання дослідження, обрав адекватну й сучасну методику його проведення. Саме тому обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність не викликають сумніву. Опрацьовано достатню кількість бібліографічних джерел (288 найменувань), присвячених тематиці наукового дослідження. Водночас

автор висвітлив стан наукового розроблення проблеми, кругозір, бачення провідних учених криміналістів, процесуалістів, детально проаналізував ступінь їхньої аргументованості. У форматі коректного дискурсу оприлюднив власне бачення.

Дисертаційне дослідження має належну емпіричну базу, яка включає дані анкетування, соціологічного опитування щодо вивчення думок оперативних працівників та слідчих Служби безпеки України (у Донецькій, Закарпатській, Львівській, Одеській, Херсонській та інших областях); матеріали вивчення кримінальних справ про злочини, передбачені ст. 305 КК України, що перебували в провадженні органів досудового розслідування впродовж 2014 – 2017 років; судову та слідчу практику, статистичні й аналітичні матеріали Служби безпеки України, Генеральної прокуратури України, за 2014 – 2017 роки.

Таким чином, обґрунтованість і достовірність отриманих дисертантом результатів, висновків та пропозицій забезпечена завдяки використанню широкого кола наукових джерел, емпіричної бази, різноманітних методів наукового і практичного дослідження поставлених завдань.

Наукова новизна положень та висновків, які виносяться на захист, полягає в тому, що робота є однією з перших комплексних монографічних досліджень на основі матеріалів кримінальних проваджень, судових рішень, статистичних даних. Здійснено моніторинг сучасного стану розслідування контрабанди наркотичних засобів, що вчиняють організовані злочинні групи. Виокремлено алгоритми дій слідчого залежно від слідчих ситуацій, що виникають під час розслідування контрабанди наркотичних засобів, задекларовано рекомендації щодо організації та проведення окремих слідчих (розшукових) дій, положення щодо форм використання спеціальних знань під час досудового розслідування тощо.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що викладені в дисертації висновки та пропозиції, очевидно, можуть бути використані у практичній діяльності слідчих органів безпеки, у науково-

дослідній роботі (формують фундамент для подальшого вдосконалення методики розслідування) та в навчальному процесі тощо.

Оцінка змісту дисертації. Дисертація має чітку структуру: архітектурно-композиційно складається із вступу, трьох розділів, які містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Дисертант виконав вимоги, що висуваються МОН України до такого виду наукових праць.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, сформульовано мету, завдання, об'єкт та предмет, розкрито наукову новизну роботи, її теоретичне і практичне значення, а також форми апробації одержаних результатів.

Розділ 1 «Теоретико-прикладна характеристика контрабанди наркотичних засобів, що вчиняються організованими злочинними групами» складається з чотирьох підрозділів.

Автор доречно зазначив, що «...на сучасному етапі науковці і практики сформували окрему теорію щодо методики виявлення та розслідування контрабанди наркотичних засобів як систему організаційно-правових і тактичних дій, що потребує постійного удосконалення на основі сучасного реформування законодавства і правоохоронної системи та соціально-економічного розвитку суспільства ...». Зважаючи на це, Рудницький І. Л., доволі предметно обстежив відповідну бібліографічну платформу, науково-теоретичні доробки у сфері економіки, права, зокрема державного управління, кримінального й процесуального права та кримінології, криміналістики й оперативно-розшукової діяльності.

Погоджуємося, що наукових розробок, які б стосувалися методики розслідування контрабанди наркотичних засобів, що вчиняють організованими злочинні групи, критично недостатньо. Таке становище негативно впливає на стратегію дієвої протидії цьому явищу.

Узагалі, організовані злочинні групи постійно «модернізуються», змінюють свої види, виходять за межі національних кордонів однієї держави,

набувають транскордонного і транснаціонального характеру. Така злочинна діяльність становить індустрію, що створили організовані злочинні групи транснаціонального, етнічного та економічного спрямування, які вчиняють контрабанду наркотичних засобів, що утворює систему для отримання надприбутків.

Ґрунтуючись на аналізі відповідного законодавства та судово-слідчої практики, основними елементами криміналістичної характеристики контрабанди наркотичних засобів автор зазначив предмет посягання, особу злочинця, сліди злочину, типові способи вчинення кримінального правопорушення.

Розділ 2 «Особливості виявлення контрабанди наркотичних засобів, що вчиняються організованими злочинними групами» складається з двох підрозділів.

І. Л. Рудницький запропонував алгоритм та зміст виявлення контрабанди наркотичних засобів, що вчиняють організовані злочинні групи, як процес застосування оперативно-розшукових заходів та інших організаційно-технічних засобів з отримання початкової інформації щодо ознак зазначеного злочину (факту вчинення, слідів, предметів, документів, інформації і даних тощо) та її процесуальної оцінки.

З'ясовано основні форми співпраці з міжнародними правоохоронними структурами (насамперед, опосередком Інтерполу) щодо виявлення всіх учасників організованих злочинних угруповань, які вчиняють контрабанду наркотичних засобів.

Розділ 3 «Особливості розслідування контрабанди наркотичних засобів, що вчиняються організованими злочинними групами» складається з трьох підрозділів, у яких акцентовано увагу на окремих методиках розслідування, тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій та оперативно-розшукового забезпечення слідчої діяльності.

Розкрито тактику проведення окремих слідчих (розшукових) дій з метою ефективного розслідування контрабанди наркотичних засобів, що вчиняють

організовані злочинні групи, окреслено тактику використання оперативно-розшукових засобів з метою створення належних умов для розслідування та недопущення протидії слідству активними членами організованих злочинних груп.

У висновках автором доволі вдало акумульовано більшість теоретико-прикладних узагальнень, запропоновано нові вектори модернізації криміналістичної методики тощо.

Повнота викладення основних результатів дисертації в опублікованих наукових працях. Основні положення, висновки та пропозиції за результатами дослідження викладено автором в одинадцяти статтях, п'ять з яких опубліковано в наукових фахових юридичних виданнях, одна з них – у закордонному виданні, та в шести тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Висновки і пропозиції, сформульовані в дисертації, переважно знайшли свій еквівалентний виклад у публікаціях з теми дисертації і є внеском дисертанта в розвиток кримінальної процесуальної науки, а також слушним «порадником» для правників сфери криміналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Загалом позитивно оцінюючи рецензовану працю, звернемо увагу на **окремі дискусійні питання, які, на нашу думку, потребують додаткової аргументації, авторських пояснень під час захисту:**

1) у вступі роботи (у підрозділі 1.1 «Стан наукового розроблення проблеми виявлення і розслідування контрабанди наркотичних засобів, що вчиняються організованими злочинними групами») автору варто звернутися до Національного звіту щодо наркотичної ситуації в Україні за 2018 рік (за даними 2017 року) Державної установи «Центр психічного здоров'я і моніторингу наркотиків та алкоголю МОЗ України», у якому розділ «Порушення кримінального законодавства у сфері обігу наркотичних засобів та психотропних речовин» корелюється з окресленим об'єктом та предметом дослідження. Так само, хоча б фрагментарно, звернутися до Стратегії

державної політики щодо наркотиків на період до 2020 року, схваленої Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28 серпня 2013 р. № 735-р.;

2) в окремих фрагментах кваліфікаційної наукової праці доречно наведений структурно-логічно обумовлений, статистично-інформативний матеріал. Водночас немає посилань на джерела отримання, не визначено часові відрізки (періоди, роки) відповідного моніторингу тощо (наприклад, с. 43, 58 – 59, 169, 186). Крім того, це ускладнює оцінку вектора тенденційності тих чи інших наведених автором процесів, явищ;

3) до окремих використаних автором нормативно-правових актів, під час посилання на них, варто було б автентично, перманентно та автономно наголошувати про їх викладення в новій редакції (у самому тексті роботи, у списку використаних джерел). Зокрема, «Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань», затверджене наказом Генерального прокурора України від 17 серпня 2012 р. № 69, зазнало істотних змін і доповнень відповідно до нової редакції наказу «Про затвердження Змін до Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань» від 31 січня 2019 р. № 16 (с. 43, 219). Аналогічна ситуація із Законом України «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними»;

4) у процесі ознайомлення з положеннями дисертаційної роботи виявлено слушні «авторські законодавчі ініціативи», тобто пропозиції до удосконалення (викладення в новій редакції, доповнення) чинних норм кримінального, кримінального процесуального законодавства, про оперативно-розшукову діяльність (наприклад, на с. 114 та ін.). Викликає подив, чому в контексті практичного значення одержаних результатів, зокрема, для законотворчої діяльності (с. 29) не скеровано офіційного листа до відповідного комітету Верховної Ради України (наприклад, з питань правоохоронної діяльності), з авторською анотацією та редакцією пропонуванних змін, доповнень. Зворотна відповідь від законотворчого органу

держави була б зазначена в додатках до роботи, посилила б позитивне враження від неї;

5) у контексті обстеження особливостей виявлення та розслідування контрабанди наркотичних засобів, що вчиняють організовані злочинні групи, зокрема, у розділі 3 дослідження, І. Л. Рудницький критично мінімально приділив уваги далеко не другорядному питанню, а саме: засобам, що використовуються під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій у розслідуванні такої категорії кримінальних правопорушень. Під час публічного захисту була б цікавою думка автора з окресленого зауваження;

б) у процесі аналізу особливостей протиправної діяльності так званих етнічних організованих злочинних груп використовуються словосполучення, терміни, що запозичені з «побутової» мови та імплементовані у спеціально-юридичну термінологію (наприклад, «цигани», замість коректного «особи ромської національності», «роми») (с. 45).

Натомість вказані зауваження мають здебільшого характер побажань щодо подальшого розвитку, поштовху наукових пошуків або є дискусійними та не знижують, загалом, достатньо високого рівня і позитивної характеристики дисертаційного дослідження.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Івана Львовича Рудницького за темою: «Особливості виявлення та розслідування контрабанди наркотичних засобів, що вчиняються організованими злочинними групами» є завершеною, виконаною особисто здобувачем; містить науково обґрунтовані теоретичні та практичні результати, характеризується єдністю змісту та свідчить про власний, персональний внесок автора в науку, відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами та доповненнями від 03 квітня 2019 р. № 283), Порядку проведення експерименту з присудження наукового ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 р.

№ 167, а її автор І. Л. Рудницький заслуговує присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Опонент:

**проректор Національної академії внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України**

_____. 2020

С. С. Чернявський